תורה אור

שסופה להצטער תחת בעלה, אמרו לו אינו דומה נבעלת באונס לנבעלת ברצון? אלא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה צער של פיסוק הרגלים וכן הוא אומר °ותפשקי את רגליך לכל עובר" אי הכי מפותה נמי? אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה משל דמפותה למה הדבר דומה לאדם שאמר לחבירו קרע שיראין שלי והפטר, שלי, דאבוה נינהו? אלא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה פקחות שבהן אומרות מפותה אין לה צער, והא קא חזינן דאית לה? אמר אביי *אמרה לי אם כמיא חמימי על רישיה דקרחא" רבא אמר: "אמרה לי בת רב חסדא כי ריבדא דכוסילתא" רב פפא אמר "אמרה לי בת אבא סוראה כי נהמא אקושא בחינכי": האונס נותן מיד המפתה לכשיוציא וכו': לכשיוציא, אשתו היא? אמר אביי אימא לכשלא יכנוס תניא נמי הכי אע"פ שאמרו "המפתה נותן לכשלא יכנוס, בושת ופגם נותן מיד, ואחד "האונס ואחד המפתה בין היא ובין אביה יכולין לעכב בשלמא מפותה כתיב °אם מאן ימאן אביה" *אין לי אלא אביה היא עצמה מנין? תלמוד לומר "ימאן" מכל מקום, אלא אונס בשלמא איהי כתיב °ולו תהיה" מרעתה, אלא אביה מנלן? אמר אביי *שלא יהא חוטא נשכר רבא אמר ק"ו: ומה מפתה שלא עבר אלא על דעת אביה בלבד בין היא ובין אביה יכולין לעכב, אונס שעבר על דעת אביה ועל דעת עצמה לא כל שכן רבא לא אמר כאביי כיון דקא משלם קנס לאו חוטא נשכר הוא אביי לא אמר כרבא מפתה דאיהו מצי מעכב אביה נמי מצי מעכב אונס דאיהו לא מצי מעכב אביה נמי לא מצי מעכב, תניא אידך אע"פ שאמרו אונס נותן מיד {לכשיוציא הוא אין לה עליו כלום, כשיוציא מי מצי מפיק לה? אימא} כשתצא היא אין לה עליו כלום, מת, *יצא כסף קנסה בכתובתה רבי יוסי ברבי יהודה אומר יש לה כתובה מנה במאי קמיפלגי רבנן סברי *טעמא מאי תקינו רבנן כתובה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה והא לא מצי מפיק לה ורבי יוסי ברבי יהודה סבר הא נמי מצער לה עד דאמרה היא "לא בעינא לך": אונס שותה בעציצו: אמר ליה רבא מפרזקיא לרב אשי מכדי מיגמר גמרי מהדדי להא

יחזקאל טז

שמות כב

דברים כב

שסופה להצטער כו' · ואי חיבוט על גבי קרקע הוא וכי סופה ליחבט על גבי קרקע תחת בעלה: שלי · בתמיה: דאבוה הוא · דהא כל שבח נעורים ילפינן לקמן (דף מו:) לאביה והיאך היא יכולה למחול: ריבדא דכוסילתא · פלמוייר"א דפלמוא"ה בלע"ז: ריבדא · ניקור: כוסילתא · כלי אומן מקיז ואית דגרסי כי תרפתא דסיכורי והיא היא: אמרה לי אם · (א) אומנתו היתה: בת רב חסדא · אשתו של רבא: בת אבא סוראה · דביתהו דרב פפא: נהמא אקושא בחינכי · כלחם קשה שגורר את החיך: אשתו היא · וכי אשתו היא כבר דקאמר לכשיוציא: לכשלא יכנוס · שתמאן היא או אביה או המפתה עצמו: יכולין לעכב · שלא יכניסנה: תהיה · משמע היא מהוה את עצמה לו: מצי מעכב · שאם רצה אינו כונס כדאמרינן לקמן ימהרנה לו מדעתו: אביה נמי לא מצי מעכב · אי לאו שלא יהא חוטא נשכר: אע"פ שאמרו אונס נותן מיד כשיוציאנה אין לה עליו כלום · ולא אמרינן אין קנסה תחת כתובתה שהרי לאביה נותן מיד אלא כסף קנסה הוא כתובתה וכן אם מת יצא כסף קנסה בכתובתה: מי מצי מפיק לה · לא יוכל לשלחה כתיב: כשתצא היא · אם יצתה מאליה ותבעה הימנו גט: טעמא מאי תקינו רבנן כתובה · לשאר נשים: מיגמר גמרי מהדדי · אונס ממפתה לשקלים, ומפתה מאונס לחמשים:

להא

אי הכי מפותה נמי · יש לה צער פיסוק רגלים כמו אנוסה ומאי קאמר אין דומה נבעלת באונס לנבעלת ברצון ואמר מורי הרב דודי ז"ל *דאמתני' לא ה"מ למיפרך אמאי אונס חייב כיון שסופה להצטער בכך תחת בעלה דהא אפילו בעולה מצטערת בכך ואע"ג דבא עליה עתה סופה נמי להצטער ולא הרויח כלום [קצת נראה דאמתני' פריך אמאי מפותה פטור]:

קרע שיראין שלי והפטר · ואע"ג דלא אמרה על מנת לפטור איכא למימר דמחמת הנאת בעילה מחלה לגמרי:

[**לכשיוציא** אשתו היא · אפי' פיתה לשם אישות מ"מ פריך אשתו היא כיון דאינה צריכה גט]:

בושת ופגם נותן מיד · אע"ג דאיתקש לקנס הייט לענין שניתן זה למי שזה ניתן אבל יש מקומות שפטור מקנס לגמרי וחייב בבושת ופגם:

אין לי אלא אביה היא עצמה מנין כו' · (ג) תימה לר"י במאי מיירי אי בקטנה או בנערה היאך היא יכולה למאן כיון שהאב רוצה והוא יכול לקדשה בעל כרחה למי שירצה וה"ה לזה ואי במאן לה אב או שבגרה אחר כך מה צריך קרא תיפוק ליה שיכולה לעכב שלא יהא חוטא נשכר כדקאמר אביי בסמוך וכן אביה אמאי צריך קרא לאביי ואומר ר"י דנהי שאינה יכולה לעכב על אביה שלא יקדשנה לו מ"מ מועיל מיאונה לענין שישלם קנס וכן במיאון אביה והא דתניא הכא המפתה לכשלא יכנוס צריך לפרש לכשלא יכנוס מדעתה ומיהו קשה דהכא דרשינן מאם מאן ימאן מ"מ שהיא יכולה לעכב ובפרק נערה (לקמן מד:) דרשינן מינה לרבות יתומה לקנס וי"ל דליכתוב או מאן מאן או ימאן ימאן מאי מאן ימאן ש"מ תרתי ובכה"ג אמרינן במרובה (ב"ק דף סה· ושם) גבי אם המצא תמצא ובהחובל (שם דף פה·) גבי ורפא ירפא ועוד נראה דלאו מיתורא דקרא דריש לה התם דאם כן מאי פריך מינה לרבי יוסי בר' חנינא דפטר מוציא שם רע על היתומה דשאני מפתה דרבי קרא אלא כן הוא עיקר כמו שפירש בקונטרס לקמן דלאו מריבוי דריש אלא ה"פ לרבות יתומה לקנס דדרשינן שיש קנס כשהיא מעכבת והוא הדין דה"מ למימר לרבות בוגרת לקנס כשהיא מעכבת דדוקא בבוגרת או ביתומה יש קנס בעיכוב שלהן אבל כל זמן שלא בגרה תלוי באב והשתא דייק התם שפיר דשמעינן דסבר האי תנא שיש קנס ביתומה ולא ממעטינן ליה מדכתיב לאבי הנערה אע"ג דליכא ריבוי ליתומה כדפירשתי דאיכא לאוקמי קרא לבוגרת:

אלא אונס בשלמא איהי כו' · תימה כיון דאונס ומפתה מיגמר גמירי מהדדי להא מילתא נמי ליגמרו מהדדי כדפריך בסמוך ומאי קאמר אלא אביה מנלן וי"ל דלהאי מילתא לא גמרינן מהדדי דהא מפתה יכול לעכב ואונס שותה בעציצו וה"ה ה"נ אין אביה יכול לעכב וה"נ קאמר אביי בסמוך ורבא לא מסתבר ליה למימר הכי כיון דאיכא ק"ו וא"ת ואיהי גבי אונס אמאי איצטריך למיכתב ניליף לאביי מסברא שלא יהא חוטא נשכר ולרבא מק"ו ויש לומר דלו תהיה לאשה אינו מיותר [דאיצטריך לעשה ולדרשות דלעיל · מהר"ס · א"נ אביי ורבא לא הוו משנו הכי אלא בתר דגלי קרא בהדיא]:

מפתה דאיהו מצי מעכב · ואפי' פיתה לשם אישות יכול הוא לגרשה:

טעמא מאי תקינו לה רבנן כתובה שלא תהא קלה בעיניו להוציאה · אע"ג דבתולה יש לה כתובה מן התורה זאת בעולה היא ומיהו תימה דקא פסיק ותני דבכל ענין אין לה כתובה אפילו בא עליה שלא כדרכה ובתולה גמורה היא ויש לה כתובה מן התורה דהא אם בא עליה שני יש לה קנס ולא הוי טעמא שלא תהא קלה בעיניו להוציאה תימה לר"י כיון דטעמא שלא תהא קלה בעיניו להוציאה אלמנה אמאי תקינו לה רבנן כתובה לא היה להם לתקן אלא לגרושה בלבד ואומר ר"י דמתוך שהוצרכו לתקן בגרושה שלא תהא קלה בעיניו להוציאה תקינו נמי לאלמנה משום חינא ומיהו לכתחילה לא היו מתקנים משום חינא קשה לרשב"א הא דתניא בהחובל (ב"ק דף פט. ושם) וכן היא שחבלה בבעלה לא הפסידה כתובתה ופריך אמאי תזבין לכתובתה *בטובת הנאה ותיתיב ליה בהאי חבלה ומשני הא מני רבי מאיר היא דאמר אסור לאדם שישהא את אשתו בלא כתובה אפילו שעה אחת והשתא כיון דטעמא שלא תהא קלה בעיניו להוציאה תזבין כתובתה על מנת שאם תתאלמן אבל אם יגרשנה יהא לה כתובה דהתם לא שייך משום חינא ואומר ר"י כיון דבשאר נשים שייך חינא אף על גב דבזאת לא שייך לא פלוג רבנן ואסור להשהותה בלא כתובה לר"מ וא"ת ואמאי תני הכא יצא כסף קנסה בכתובתה ליתני מת אין לה עליו כלום דהא לא תקינו רבנן לאלמנה אלא משום גרושה והכא מכח גרושה אין לתקן לזאת דהא לא מצי לגרשה ואור"י דה"נ כיון דשייך בה חינא כמו בשאר אלמנות אין לנו לשנותה משאר אלמנות להכי איצטריך טעמא דיצא כסף קנסה בכתובתה ולא חשו במה דאין לה כתובה:

מהר

[צ"ל דאמתניתא לא ס"מ כו' · מהרש"א]

ת"י כ"י

עו א מיי' פ"ב מהל' נערה הל' ז סמג עשין כד טור אה"ע סי' קעז:

עז ב מיי' פ"א שם הל' ג סמג וטור שם:

עח ג ד מיי' שם הל' ד:

ת"י כ"י

נושא/מבנה

הסברים למה אין תשלום צער במפותה

תוספות רי"ד

והמפתה לכשיוציא וכי אשתו היא · אמר אביי אימא לכשלא יכנוס. פי' שתמאן הוא או היא או אבי' דדרשי' לו מדעתו. אבל אם כנסה אינו נותן כלום דכתיב גבי מפתה מהר ימהרנה לו לאשה ואם מאן ימאן אביה לתתה לו כסף ישקול · תנ"ה אע"פ שאמרו המפתה נותן לכשלא יכנוס בושת ופגם נותן מיד אחד האונס ואחד המפתה בין היא ובין אביה יכולין לעכב. פי' שלא יכנסנה. בשלמא מפותה כתיב אם מאן ימאן אביה אין לי אלא אביה היא עצמה מנין ת"ל מאן ימאן מ"מ · אלא אונס בשלמא איהי דכתיב ולו תהיה לאשה מדעתה אלא אביה מנלן · אביי אמר שלא יהא חוטא נשכר · רבא אמר (קנס) [ק"ו] הוא מה מפתה שלא עבר אלא ע"ד אביה בין היא בין אביה יכולין לעכב אונס שעבר על דעתה וע"ד אביה לא כ"ש · תניא אע"פ שאמרו האונס נותן מיד לכשהיא יוצאה. פי' כגון שנתרצו שניהן בגירושין אין לה עליו כלום · מת יצא כסף קנסה בכתובתה · ר' יוסי ברבי יהודה אומר יש לה כתובה מנה וקיי"ל כת"ק והמפתה אם רצה להוציא מוציא מ"מ אמר רב אשי א"ק מהר ימהרנה לו מדעתו פירוש ומאי דתנן אם רצה להוציא יוצא מתפרש אם רצה שלא יכנוס לא יכנוס לכשיוציא כדפרישנא דרישא:

נושא/מבנה

◇ אונס ומפתה מקורות דבשניהם האב והנערה יש להם זכות להתנגד לנישואין

נושא

מח' תנאים אם יש כתובה לאונסה

נושא

הסבר למה מפתה יכול לעכב הנישואין משא"כ באונס

[קדושין נח: וש"נ]

קדושין מו.

[לעיל יא: וש"נ]

* בתוך הסוגריים יש לשון דבר תיקון

לקמן מד:

[לעיל יא: לקמן מד: יבמות סט:]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אמרה וכו' אומנתו · נ"ב דילדתו אמו ומתה עי' קדושין דף לא ע"ב: (ב) תוס' ד"ה אין לי וכו' תימה. נ"ב עי' פ' האיש מקדש דף מ ע"א וכמ"ש התוס' לשם:

ת"י כ"י

לבעלה בטובת הנאה כצ"ל. מהרש"א